

інструментаў. Для яе рэалізацыі быў распрацаваны праект «Музычных спраў майстар», які дзейнічае на працягу 11 гадоў. Галоўнай аўдыторыяй праекта з'яўляюцца выхаванцы дашкольных і школьных агульнаадукацыйных устаноў раёна, удзельнікі клубаў «Яшчэ не вечар» і «Бяседа».

Рэалізацыя праекта ўключае ў сябе: супрацоўніцтва з адукацыйнымі ўстановамі, удзельнікамі клуба «Яшчэ не вечар» і афармленне серыі выстаў майстра Харкевіча А. А., збор інфармацыі, падбор наглядных дапаможнікаў, дэманстрацыйнага матэрыялу, правядзенне тэматычных музейна-педагагічных заняткаў, гутарак, майстар-класаў па вырабу музычных інструментаў, вечароў-сустрэч з майстрам, выстаў майстра, выездных выставак з КК «Аўтаклуб», «Бібліобусы» ў маланаселеныя пункты раёна, правядзенне выездных экскурсій у майстэрню Харкевіча А. А., дэманстрацыю відэафільма аб майстры, стварэнне прэзентацый («Беларускія народныя інструменты», «Творчасць майстра Харкевіча А. А.»).

У ходзе рэалізацыі праекта «Музычных спраў майстар» праходзіць азнаёмленне наведвальнікаў з гісторыка-культурнай спадчынай краю. Праграма запатрабавана ў дашкольных і адукацыйных установах горада, паколькі тэматыка мерапрыемстваў цікавая і пазнавальная. У рамках праекта музей супрацоўнічае з дзіцячымі садамі, Круглянскай СШ, Цяцэрынскай СШ, Комсеніцкім КПК, клубам «Яшчэ не вечар» пры Круглянскай ЦБМ. Наведвальнікі музея знаёмяцца з творчасцю майстра падчас правядзення выстаў, а жыхары Круглянскага раёна з цікавасцю назіраюць за працай майстра падчас майстар-класаў.

Захаваць мінулае для будучыні можна толькі падтрымліваючы да яго цікавасць у сучаснасці. А для гэтага спадчыну трэба вывучаць і паказваць так, каб гэта было цікава наведвальніку. Дадзены праект дапамагае вывесці музей «за сцены» да новых аўдыторый, гасцей Круглянскага раёна.

## **ВЫКАРЫСТАННЕ Ў КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ ПРАЕКТАХ НЕМАТЭРЫЯЛЬнай ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРнай КАШТОЎНАСЦІ «ТРАДЫЦЫЙНАЕ БЕЛАЎЗОРЫСТАЕ ТКАЦТВА ПАНЯМОННЯ»**

*Савіцкая М. В.,*

*малодшы навуковы супрацоўнік*

*аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры*

*ДУ «Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці»*

Традыцыя белаўзорыстага ткацтва існавала пераважна на Панямонні. Менавіта тут белаўзорыстае ткацтва дасягнула найвышэйшага росквіту. Некаторыя тэхнікі

белаўзорыстага ткацтва перыядычна існавалі і на іншых тэрыторыях Беларусі – у раёнах Падзвіння, Падняпроўя, Цэнтральнай Беларусі, але толькі ў Панямонні гэты від узорыстага ткацтва атрымаў шырокае развіццё і стаў адметнай рэгіянальнай з'явай.

Белаўзорыстае ткацтва было распаўсюджана ў сялянскім побыце на працягу XIX ст. і пераважнай часткі XX ст. Белаўзорыстыя ручнікі выкарыстоўваліся як у праваслаўных, так і ў каталікоў у радзільна-хрысціяннай, вясельнай, сітуацыйнай і каляндарнай абраднасці, для святочнага прыбірання. Да пачатку XX ст. тканіны вырабляліся з самапрадзеных белых ільняных нітак, пазней сталі выкарыстоўвацца фабрычныя баваўняныя, шаўковыя ніткі.

Ад запраўкі ткацкага станка залежыць малюнак палатна. Таму майстар перш чым запраўляць аснову вызначаў тэхніку ткацтва. Белаўзорыстае ткацтва аб'ядноўвае розныя тэхнікі: аднаўточнае, двухнітовае з пераборам на дошкі (2, 3, 4, 5), двухнітовае ткацтва, чатырохнітовае аднаўточнае, чатырохнітовае двухуточнае, пяцінітовае, шасцінітовае, васьмінітовае аднаўточнае і васьмінітовае двухуточнае ткацтва, дванаццацінітовае, двухбаковы перабор, у выніку якіх утвараецца прыгожае белае палатно са складанай дробнаўзорыстай структурай паверхні і далікатнай фактурай, утворанай своеасаблівым перапляценнем нітак асновы і ўтку менавіта белага колеру. Пры іх вырабе менш увагі надавалася каляроваму ўзору, які ішоў толькі па краю вырабу, узорны малюнак часта быў сціплы або яго маглі не быць увогуле – менавіта гэта адрознівае Панямонскі ручнік ад ручнікоў іншых рэгіёнаў Беларусі. Панямонскае белаўзорыстае ткацтва адрозніваецца ад вырабаў з другіх рэгіёнаў менавіта белізнаю палатна.

Дакладныя звесткі пра гэты элемент Яўген Яўгеневіч Маркевіч атрымаў ад сваёй бабулі Кузьмы Надзеі Якаўлеўны (1934–2014 гг.), якая жыла ў в. Ачукевічы Навагрудскага раёна і пераняла майстэрства ад матулі. Яна навучыла ўнука Яўгена прыёмам снавання асновы і вырабу белаўзорыстых тканін. У сваю чаргу Яўген падзяліўся ведамі з майстрамі аддзела рамёстваў Валянцінай Сільвановіч і Дар'яй Банушэвіч, якія практыкуюць гэтае рамяство.

У адзеле рамёстваў праходзяць мерапрыемствы, накіраваныя на папулярызацыю і развіццё традыцыйных тэхнік ткацтва. Арганізуюцца аўтарскія выстаўкі, прысвечаныя мясцовым традыцыям ткацтва. Кожны год праходзіць свята ткацтва, у рамках якога праводзяцца аглядныя майстар-класы. Для групы турыстаў ладзяцца экскурсіі, якія знаёмяць з мясцовымі рамёствамі, святамі, звычаямі. Майстры заўсёды расказваюць пра мясцовыя адметнасці ў тэхніках ткацтва. У сувенірнай краме для знаўцаў і аматараў ткацкага рамяства прапануецца калекцыя вырабаў: абрусы, сурвэткі, вясельныя ручнікі. Усім жадаючым і здольным да рамяства прапануюць курсы па ткацтву.

У 2017 г. калектыў аддзела рамёстваў стаў лаўрэатам спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва за адраджэнне

традыцыйных тэхналогій ткацтва Панямоння і рэалізацыю праекта «Ад мінулага да сучаснага» (дзве калекцыі адзення, калекцыя з народных строяў прадстаўляе 7 камплектаў жаночай, 3 мужчынскай і 2 камплекта дзіцячага адзення.)

У 2019 г. распрацаваны праект «Умацаванне самабытнасці сельскіх раёнаў шляхам развіцця традыцыйных рамёстваў і турызму» ў рамках Праграмы транспамежнага супрацоўніцтва Латвія–Літва–Беларусь на 2014–2020 гг. У рамках праекта зроблена ткацкая майстэрня (закуплена мэбля, ткацкія станкі, выставачнае абсталяванне), прайшлі семінары-практыкумы па ткацтву на базе аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры ДУ «Лідскі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці» і клубных устаноў Лідскага раёна для дарослых і дзяцей сярэдніх школ. Запланавана стварэнне трох турыстычных маршрутаў.

## **КОМПЛЕКС МЕРАПРЫЕМСТВАЎ ПА АХОВЕ І ПАПУЛЯРЫЗАЦЫІ ТРАДЫЦЫІ ПАЛОМНІЦТВА ДА «БЛАКІТНАЙ КРЫНІЦЫ»**

**Воранава А. В.,**

*галоўны спецыяліст аддзела  
ідэалагічнай работы, культуры  
і па справах моладзі Слаўгарадскага райвыканкама*

Слаўгарад – адзін з самых старажытных гарадоў Беларусі, які ўпершыню згадваецца ў 1136 г. Слаўгарадчына мае свой непаўторны вобраз, шматгадовую гісторыю і маляўнічыя краявіды.

Гісторыка-культурная спадчына Слаўгарадскага раёна прадстаўлена 22 нерухомымі матэрыяльнымі каштоўнасцямі і 1 нематэрыяльнай – «Традыцыя паломніцтва і пакланення “Блакiтнай крыніцы” жыхарамі ўсходніх раёнаў Магілёўскай і Гомельскай абласцей, сумежных раёнаў Расіі», якой пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 2 жніўня 2016 г. № 607 нададзены статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці.

«Блакiтная крыніца» знаходзіцца каля в. Кліны Слаўгарадскага раёна і з’яўляецца самай вялікай (па паступленню падземных вод) на ўсёй усходнеўрапейскай раўніне; яна мае 120 ключоў, якія ўтвараюць возера. Сюды кожны год на фестываль «Макавей» (14 жніўня) збіраюцца турысты з розных рэгіёнаў Беларусі, Расіі і іншых краін. Павер’е распаўвадае, што ў гэты дзень сіла вады валодае лячэбнымі ўласцівасцямі, і таму людзі прыязджаюць, каб аздаравіцца душой і целам. На крыніцы праводзіцца вячэрняе богаслужэнне, малебныя спевы, літургія. Завяршаецца служба хрэсным ходам, асвячэннем вады і мёду, хрышчэннем. Людзі набіраюць ваду, пераходзяць ад берага да берага тры разы туды і назад.